

Zdanění výplaty podílu na majetku trustu

Daňová analýza - výtah

Daňovou analýzu zpracovala společnost PRAGUE ACCOUNTING SERVICES, s.r.o.

Otázka, jak správně zdanit, tj. *jakou daňovou sazbou, z jakého daňového základu a formálně jakým způsobem* podrobit zdanění inkasované příjmy podílníka trustu - akcionáře HPH (*Oprávněné osoby*) při výplatě jeho celkového podílu na majetku Trustu, je komplikovaná především proto, že *české daňové a účetní předpisy, ani naše obchodní a občanské právo nemají institut Trustu zakotven*. Proto je podle našeho názoru nutné při hodnocení daňových dopadů takto inkasovaného příjmu hledat určité analogie (*byť naše právo na tomto principu nepracuje*) a především se zaměřit na skutečný věcný obsah celé transakce, což znamená fakticky aplikovat ustanovení § 2, odst. 7 Zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v platném znění (dále jen „ZSDP“)). Vymezení tohoto věcného obsahu bychom spatřovali především:

- 1) *v důvodech vedoucích ke zřízení Trustu, jehož oprávněnými osobami jsou jednotliví akcionáři HPH (v daném případě fyzické i právnické osoby, kteří jsou daňovými rezidenty ČR), jejichž celkový podíl na majetku Trustu odpovídá počtu jimi vlastněných akcií HPH*
- 2) *v určitém právním a ekonomickém smyslu, resp. podstatě výplaty peněžních prostředků umístěných v Trustu.*

Pokud se týká právního a ekonomického smyslu, resp. podstaty celé transakce výplaty peněžních prostředků umístěných v Trustu akcionářům HPH, pak se obsah celé transakce dle našeho názoru pravděpodobně nejvíce blíží ke třem následujícím typům transakcí:

- 1) *výplatě podílů na zisku (dividendy)*
- 2) *výplatě vypořádacího podílu nebo jiného obdobného plnění*
- 3) *transakci snížení základního kapitálu HPH.*

1) Zdanění jako výplaty podílu na zisku

Jelikož po inkasu podílu na majetku Trustu i nadále pokračuje HPH jako existující společnost, jeví se jak z právního, tak i z ekonomického pohledu částečně logické, aby příjem *tuzemského akcionáře* vyplývající z výplaty peněžních prostředků umístěných v Trustu mohl být případně kvalifikován jako příjem *z vyplacené dividendy, resp. podílu na zisku*. Takto dosažený příjem plynoucí tuzemskému rezidentovi ze zahraničí by *v návaznosti na ustanovení § 16, odst. 2 ZDP (fyzické osoby) a ustanovení § 20b a § 21 ZDP (právnické osoby) tvořil samostatný základ daně v brutto výši inkasovaného příjmu*, přičemž základem *daně by byl pouze inkasovaný příjem nesnížený o související výdaje*. Sazba daně činí pro právnické i fyzické osoby 15 % daňového základu zaokrouhleného na celé stokoruny (*fyzické osoby*) dolů nebo na celé tisícikoruny dolů (*právnické osoby*).

Kladem této alternativy daňového posouzení je především to, že se filozoficky skutečně jedná o rozdělení vlastního kapitálu HPH, byť je nutné si tento vlastní kapitál představit v určité konsolidované podobě, tj. včetně vlastního kapitálu ovládaných společností, kdy HPH, resp. i dceřiné společnosti nadále pokračují ve své existenci, tj. nebyly zrušeny a nezanikly a kdy je možné, že akcionář HPH obdrží v budoucnu z majetku, resp. konsolidovaného vlastního kapitálu HPH ještě nějakou další platbu, resp. platby byť není zřejmé, zda k tomu skutečně dojde a v jaké to bude výši. Tento přístup má však i svá negativa, která jsou dle našeho názoru významná:

- a) o výplatě dividend z majetku (*vlastního kapitálu*) HPH nebo jím ovládaných společností prokazatelně **nerozhodla žádná valná hromada**.
- b) fakticky **není rozdělován zisk zadržovaný HPH** po dobu jeho existence, jelikož vlastní kapitál HPH tvořený základním kapitálem a dalšími složkami včetně zisků a ztrát minulých období, **je již dlouhodobě výrazně nižší než základní kapitál**, který činí 16,4 mld. Kč. Proto, pokud by nyní docházelo k výplatě vlastního kapitálu (*vlastních zdrojů*) HPH akcionářům, **nemohlo by se jednat o rozdělování zadržovaných zisků**, tj. o dividendu, **ale docházelo-li by z ekonomického hlediska k transakci, která se nejvíce blíží ke snížení základního kapitálu**.

- c) dle nám prezentovaných informací byl i další majetek DRL nenávratně převeden na základě Dohody o vyrovnání HPH č. 2 ze dne 6.2.2003 do správy dalšího Trustu (*dále jen i jako „Trust č. 2“*), jehož Oprávněnými osobami jsou opět pouze akcionáři HPH. Pokud tedy každý akcionář HPH odpovídajícím způsobem požádá a následně i obdrží další obdobný příjem v podobě podílu na majetku Trustu č. 2. při analogické aplikaci zdanění tohoto příjmu jako příjmu z dividend (*rozdělení zisku*) a při současně platící skutečnosti, že tržní hodnota akcií HPH i potenciální hodnota likvidačního zůstatku HPH je minimální, **došlo by pak k situaci, kdy by akcionáři HPH nemohli proti obdržným příjmům uplatnit objektivně vynaloženou nabývací cenu akcií HPH, kterou je skutečně nutné považovat za nezbytný náklad dosažení a zajištění příjmu, a to v daném případě příjmu z podílu na majetku Trustu č. 1 a Trustu č. 2,** což dle našeho názoru není v souladu se zásadou daňové spravedlnosti a aplikovanými zásadami daňového řízení.

2) Zdanění jako vypořádacího podílu nebo jiného obdobného plnění

Na výplatu podílu na majetku Trustu se lze, dle našeho názoru, dívat ***i jako na zánik účasti (podílu) akcionáře HPH jako Oprávněné osoby na majetku Trustu***. Trust sice nepředstavuje právní subjekt (*entitu*), ve které by z pohledu českého práva vznikla účast, případně i majetkový podíl akcionáře HPH, avšak ze znění Dohody o vyrovnání HPH ze dne 4.12.2002 a Dohody o vyrovnání HPH č. 2 ze dne 6.2.2003 jednoznačně vyplývá, že každému akcionáři HPH ***vznikl určitý a co do výše jasně definovaný podíl na majetku Trustu č. 1 a Trustu č. 2,*** který mu bude na jeho žádost vyplacen a v dané souvislosti též následně zanikne. Proto podle našeho názoru lze spatřovat ve výplatě podílu akcionáře na majetku Trustu i zjevné znaky ***výplaty vypořádacího podílu***. V daném případě by pak ***tuzemští akcionáři dosahovali*** z výplaty peněžních prostředků umístěných v Trustu č. 1 příjmu, při jehož zdanění by mohlo být postupováno ***v návaznosti na ustanovení § 16, odst. 2 ZDP (fyzické osoby) a ustanovení § 20b a § 21 ZDP (právnícké osoby)*** skutečně jako v případě výplaty vypořádacího podílu nebo jiného obdobného plnění. Takový příjem by tvořil ***samostatný základ daně v brutto výši inkasovaného příjmu***, přičemž v souladu se ZDP by základem ***daně byl inkasovaný příjem snížený o nabývací cenu daného podílu***, za níž dle našeho názoru lze považovat nabývací cenu akcií HPH. Sazba daně činí ***15 % z daňového základu*** zaokrouhleného na celé stokoruny (*fyzické osoby*) dolů nebo celé tisícikoruny dolů (*právnícké osoby*).

Kladem této alternativy daňového posouzení je především to, že skutečně objektivně existuje podíl oprávněné osoby na majetku Trustu č. 1, což je doloženo Dohodou o vyrovnání HPH ze dne 4.12.2002, který zaniká v okamžiku, kdy je mu vyplacen objem peněžních prostředků odpovídající výši jeho podílu. Je tedy možné říci, že skutečně dochází k zániku účasti oprávněné osoby na majetku Trustu č. 1. Za pozitivum lze považovat i fakt, že daný režim zdanění ***přímo umožňuje snížit daňový základ o nabývací cenu získaného podílu oprávněné osoby na majetku Trustu č. 1,*** i když může být sporné, zda za tuto nabývací cenu získaného podílu akcionáře na majetku Trustu č. 1 může být považována kupní cena akcií HPH, která je skutečně prokazatelným výdajem, ***bez něhož by nikdy žádný akcionář HPH nemohl obdržet podíl na majetku Trustu č. 1, resp. i Trustu č. 2.*** **Negativa** tohoto ***přístupu*** je možné spatřovat především v následujících skutečnostech:

- a) žádný akcionář HPH neprovedl jakýkoliv konstitutivní právní úkon, v jehož důsledku by mu vznikl podíl na majetku Trustu č. 1, resp. Trustu č. 2 a zároveň i Trust č. 1, resp. Trust č. 2 prokazatelně není samostatným právním subjektem.
- b) žádný akcionář HPH prokazatelně přímo nevynaložil žádné prostředky k získání svého podílu na majetku Trustu č. 1, resp. Trustu č. 2.
- c) jednotliví akcionáři HPH vynaložili své prostředky výhradně na nákup akcií HPH, což může vyvolávat pochybnost, zda nabývací cenu akcií HPH lze považovat a hlavně uznat za výdaj k zajištění a dosažení příjmu v podobě inkasa podílu na majetku Trustu č. 1, resp. Trustu č. 2. My se však domníváme, že ***tomu tak je,*** a to samozřejmě vždy za předpokladu, že výše této nabývací ceny bude daňovým poplatníkem prokázána, neboť ***bez vynaložení výdajů na kupní cenu akcií HPH by se akcionář HPH nemohl stát oprávněnou osobou a nikdy by mu, jako oprávněné osobě, nemohl vzniknout nárok na vyplacení jeho podílu na majetku Trustu č. 1, resp. Trustu č. 2 a nikdy by mu tyto podíly nemohly být vyplaceny.*** Navíc platí i skutečnost, že vzhledem k minimální hodnotě akcií HPH a minimální výši potenciálního likvidačního zůstatku HPH, by akcionář HPH ***nemohl jim prokazatelně vynaloženou nabývací cenu akcií HPH uplatnit vůči příjmu z majetku, jehož zdroj jednoznačně primárně pochází ze smlouvy z HPH.*** Je totiž vskutku reálné představit si další likvidaci HPH, ***kteřá bude ukončena kupříkladu výplatou likvidačního zůstatku ve výši 5 Kč na 1 akcii.*** Při výplatě takto malého likvidačního zůstatku připadajícího na 1 akcii HPH a ze situace, ***kdy by při zdanění výplaty podílu na majetku Trustu č. 1 a Trustu č. 2 oprávněným osobám nebylo umožněno uplatnit nabývací cenu jimi vlastněných akcií HPH jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů, by naprostá většina akcionářů nemohla uplatnit svou nabývací cenu akcií HPH jako daňový výdaj v plném rozsahu, a byli by tudíž zatíženi vyšší mírou zdanění než daňoví poplatníci u jiných srovnatelných transakcí.***

3) Zdanění tohoto příjmu jako příjmu vyplývajícího ze snížení základního kapitálu

Podle našeho názoru z ekonomického hlediska výplata majetku Trustu akcionářům HPH obsahuje **zjevné atributy transakce snížení základního kapitálu HPH**, a to především z následujících důvodů:

- a) hodnota **vlastního kapitálu HPH je již dlouhodobě diametrálně nižší než výše základního kapitálu**, z čehož vyplývá, že danou transakcí nemůže být rozdělován zadržený zisk minulých let a HPH nadále pokračuje jako existující subjekt.
- b) v důsledku zřízení Trustu č. 1 klesla odpovídajícím způsobem hodnota majetku HPH a stejným způsobem klesne i vykazovaný vlastní kapitál, což odpovídá transakci, kdy společnost vykupuje vlastní akcie, o jejichž nominální hodnotu následně snižuje základní kapitál nebo transakci při snížení jmenovité hodnoty akcií.

Při transakci snížení základního kapitálu je v souladu s českými daňovými předpisy **zdaňována pouze ta část příjmu přijatá akcionářem převyšující pořizovací hodnotu jím držených akcií**, které budou staženy z oběhu odkupovány za účelem snížení kapitálu, nebo část příjmu převyšující alikvotní podíl pořizovací hodnoty jím držených akcií při snížení základního kapitálu ve formě snížení nominální hodnoty jím držených akcií.

Pokud bychom se v tomto případě dívali na příjem získaný akcionářem HPH ve formě výplaty jeho podílu na majetku Trustu č. 1 jako na příjem získaný v souvislosti se snížením kapitálu HPH, bylo by zdanění následující:

- 1) Základem daně by byl inkasovaný příjem ve formě podílu na majetku Trustu č. 1 snížený o nabývací cenu akcií HPH, přičemž nabývací cena akcií HPH by byla uplatněna **do výše obdrženého příjmu. Částku, o kterou by prokázaná nabývací cena převýšila příjmy obdržené z výplaty majetku soustředěného v Trustu č. 1, by daňový poplatník mohl uplatnit v následujících daňových obdobích buď při výplatě majetku z Trustu č. 2, při prodeji akcií HPH nebo při výplatě likvidačního zůstatku.**
- 2) V případě, že by základ daně byl pozitivní, proběhlo by **zdanění v návaznosti na ustanovení § 16, odst. 1 ZDP (fyzické osoby) a ustanovení § 21, odst. 1 ZDP (právnícké osoby).**

K výše uvedenému je však třeba objektivně uvést, a je to i **hlavní negativum** této alternativy daňového posouzení, že k žádnému faktickému **snížení základního kapitálu HPH zatím nedošlo.**

IV. Doporučované řešení zdanění inkasovaného podílu na majetku Trustu

Vzhledem ke skutečnosti, že při stanovení postupu zdanění příjmu oprávněné osoby HPH, který bude vyplývat z výplaty jeho celkového podílu na majetku Trustu, je dle našeho názoru nezbytné postupovat i s **přihlednutím k zásadě daňové spravedlivosti**, domníváme, že by zdanění tohoto příjmu **mělo být stanoveno s ohledem na výše popsané důvody, a to především ekonomickou a právní podstatu založení Trustu a výplaty majetku Oprávněným osobám, tj. akcionářům HPH.** Tento názor opíráme i o ustanovení § 2, odst. 7 ZSDP, které klade důraz na skutečný věcný obsah celé transakce, resp. dílčích právních úkonů vedoucích k výplatě podílu na Trustu oprávněným osobám. Podle našeho názoru by s ohledem na vše výše uvedené **bylo nesprávné dovozovat v daném případě například zdanění darovací daní nebo zahrnutí tohoto příjmu do běžného daňového základu daňového rezidenta ČR bez možnosti uplatnění souvisejících výdajů (zejména nabývací ceny akcií HPH).**

Podle našeho názoru splňuje výplata peněžních prostředků z majetku Trustu oprávněným osobám nejvíce znaky výplaty vypořádacího podílu, resp. jiného obdobného plnění nebo transakce snížení základního kapitálu HPH, přičemž dle našeho názoru nelze najít dostatečně přesvědčivé argumenty, který z těchto dvou navržených postupů je ten jedině správný.

V případě zdanění **jako výplaty vypořádacího podílu nebo jiného obdobného plnění** je postupováno podle ustanovení § 16, odst. 2 ZDP pro **fyzické osoby** a podle ustanovení § 20b a §21 ZDP pro **právnícké osoby**, a to **daňovou sazbou 15 %** s tím, že základem daně je inkasovaný příjem **snížený o nabývací cenu** podílu na obchodní společnosti nebo družstvu, čímž samozřejmě zákon zamýšlí jakýkoliv typ podílu zakládající v zahraniční obdobná práva, jako je například v tuzemsku podíl v obchodní společnosti. Za nabývací cenu tohoto podílu pak považujeme pro účely zdanění tohoto příjmu **prokázanou nabývací cenu akcií HPH, neboť bez jejího vynaložení by akcionář HPH nikdy nezískal podíl na majetku Trustu, který obhospodařuje majetek, jež nyní akcionář HPH získává.**

Při takto aplikovaném zdanění by každý akcionář HPH, který obdrží výplatu svého celkového podílu na majetku Trustu, měl **uvést tento příjem ve svém daňovém přiznání k dani z příjmů za zdaňovací období, kdy jej skutečně obdrží, a to v případě fyzických osob do samostatného základu daně podle ustanovení § 16, odst. 2 ZDP a u právnických osob do samostatného základu daně podle ustanovení § 20b a §21 ZDP** s tím, že by **uplatnil jako daňový výdaj skutečně prokázanou nabývací cenu** (u prvonabyvatelů akcií HPH je tato cena prokázána automaticky), **a to až do výše obdržených příjmů**. Částku, o kterou by prokázaná nabývací cena převýšila příjmy obdržené z výplaty majetku soustředěného v Trustu, by daňový poplatník **mohl uplatnit v následujících daňových obdobích buď při prodeji akcií HPH, při výplatě likvidačního zůstatku nebo při výplatě majetku z Trustu č. 2.**

V případě zdanění **jako výplaty podílu při transakci snížení základního kapitálu snížením nominální hodnoty emitovaných akcií** by byla zdaňována pouze ta část příjmu přijatá akcionářem převyšující pořizovací hodnotu jím vlastněných akcií. Základem daně by byl inkasovaný příjem ve formě podílu na majetku Trustu č. 1 snížený o nabývací cenu akcií HPH, přičemž nabývací cena akcií HPH by byla uplatněna **do výše obdrženého příjmu**. Částku, o kterou by prokázaná nabývací cena převýšila příjmy obdržené z výplaty majetku soustředěného v Trustu č. 1, by daňový poplatník **mohl uplatnit v následujících daňových obdobích** buď při výplatě majetku z Trustu č. 2, při prodeji akcií HPH nebo při výplatě likvidačního zůstatku. V případě, že by základ daně byl pozitivní, proběhlo by **zdanění v běžném daňovém základu v návaznosti na ustanovení § 16, odst. 1 ZDP (fyzické osoby) a ustanovení § 21, odst. 1 ZDP (právnické osoby).**

V. Neoficiální stanoviska finančních orgánů a doporučení postup při podání daňového přiznání

Aniž bychom chtěli zpochybnit naše výše prezentované závěry, považujeme za zcela nezbytné prezentovat na závěr tohoto našeho materiálu **dosavadní neoficiální stanoviska finančních orgánů ke zdanění příjmu ve formě inkasa podílu na majetku Trustu**. Tento názor, byť s ním je možné a dle našeho názoru i správně nesouhlasit, vychází ze skutečnosti, že české daňové a účetní předpisy, ani naše obchodní a občanské právo neobsahují institut Trustu a zároveň i nelze v uskutečněných právních aktech, z nichž se celá transakce skládá, najít kroky, které by bylo možné najít, resp. řádně definovat v české legislativě. Z toho důvodu byl prezentován názor, že tento příjem oprávněným osobám ve formě výplaty podílu z majetku Trustu je nezbytné považovat za **jinde nedefinovaný typ, resp. druh příjmu (výnosu)**, který by:

- a) u **fyzických osob** podléhal zdanění podle ustanovení **§ 10 ZDP** jako ostatní příjem, přičemž akcionář – fyzická osoba **by nemohl uplatnit žádné výdaje nezbytně vynaložené za účelem dosažení a zajištění tohoto příjmu**, protože by jejich vynaložení v souvislosti s tímto příjmem neprokázal. Zdanění by proběhlo daňovou sazbou v příslušném daňovém pásmu, které by odpovídalo výši daňového základu příslušné fyzické osoby.
- b) u **právnických osob** podléhal zdanění jako výnos (např. výnos z finančních činností), přičemž by opět i tento **akcionář – právnická osoba** bohužel **nemohl uplatnit žádné výdaje nezbytně vynaložené za účelem dosažení a zajištění tohoto příjmu, protože by jejich vynaložení v souvislosti s tímto příjmem neprokázal**. Zdanění by proběhlo daňovou sazbou odpovídající základní sazbě korporátní daně, tj. pro zdaňovací období roku 2003 sazbou 31 %.

Takto navržený způsob zdanění příjmu oprávněným osobám ve formě výplaty podílu z majetku Trustu má též svou oporu v daňové legislativě, avšak zjevně odhlíží od ekonomické podstaty založení Trustu a výplaty jeho majetku akcionářům HPH. Zároveň je dle našeho názoru i v rozporu s principy daňové spravedlnosti, neboť zjevně by vystavoval daňové poplatníky vyššímu zdanění, než by odpovídala jiným z hlediska věcného obsahu porovnatelným transakcím.

Jednoznačným faktem však je, že by jednotliví akcionáři, a to zejména fyzické osoby, které o daných akciích neúčtovaly, tj. nevedly je ve svém obchodním majetku, **měli samostatně podat daňové přiznání** (v ostatních případech o této transakce bude účtováno a tudíž se stane součástí daňového přiznání k dani z příjmů), ve kterém by daný příjem byl uveden. **Způsob jeho vykazání, stanovení daňového základu a výše daně bychom všem akcionářům doporučovali odvodit po konzultaci s místně příslušným správcem daně, jejíž závěry by bylo vhodné zaznamenat v písemné podobě pro případ budoucí daňové kontroly.**